

Zadruga.

List za zadružništvo in kmetijstvo.

Last in glasilo „Zadružne Zveze“ v Celju.

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 4 K. Uredništvo in upravništvo je v Celju, Schillerjeva cesta 3. Rokopis. se ne vračajo. Naročnina se pošilja »Zadružni Zvezi« v Celju. Cene inseratov po dogovoru. Interurb. telefon št. 3. Poštnohran. račun št. 72.539. Ponatisi dovoljeni le z navedbo vira.

Vsebina: Bilanca in vrednostni papirji. — Vojni davki in zadruge. — J. Lešničar: Kupoške obresti vojnih posojil in bilanca. — Dr. A. Božič: O prometni s kmečkimi zemljišči. — Gospodarske razmere med Slovenci, Hrvati in Srbi na avstrijskem jugu. — Grobanje trt. — Zadružne in gospodarske novice.

Bilanca in vrednostni papirji.

Uradne cene za cenitev vrednostnih papirjev z dnem 31. dec. 1917, katere je v smislu tozadevne vladne naredbe izdala dunajska borzna komora, so izšle in se dobe v knjigarnah ali pa naravnost pri upravi uradnega kurznege lista dunajske borze (Dunaj I. Börsengasse), iztis za 50 v (s poštnino 55 v). Zadruge sedaj pri sestavi bilanc zadene naloga, odločiti, ali naj se ravnajo pri ocenitvi svojih vrednostnih papirjev teh uradnih cen ali ne. Povdariti treba pri tem, da tudi brez razglasenih cenitvenih cen niso kurzne cene v pravem smislu besede, ker prvič niso nastale iz pristnih uradnih zaznamkov o na borzi sklenjenih kupčijah, drugič pa ker dunajska borza posluje v tako omejeni meri, da današnje borzne trgovine ni smatrati za normalno. Vendar brezpomembne te baš razglašene cenitvene cene niso, in vsaj v omejeni meri se jim mora priznati merodajnost pri presoji o danes običajnih cenah vrednostnih papirjev, ki so v seznam prevzeti.

Če seznam pogledamo, najdemo, da so za mnoge vrednostne papirje določene take cene, ki so čez mero visoke. To je ena izmed posledic današnjih abnormalnih razmer na denarnem trgu, je to stanje, v katerega trajnost se ni zanašati; zato treba naprej biti pripravljen, da današnje izvanredne, v nekaterih slučajih celo abnormalno visoke cene vrednostnih papirjev ne bodo trajno obstojale in da bodo prej ali slej zelo znatno padle. Toliko je gotovo, da iz današnjih izvanredno visokih cen nekaterih vrednostnih papirjev rezultira za njih imetnike dobiček, o katerem se lahko dvomi, je-li bo kedaj sploh realiziran. Če pa je to tako, se samo vriiva vprašanje, je-li ima praktični pomen, te nerealizirane dobičke, ki se skoro gotovo tudi pozneje ne bodo dali realizirati, spravljati v bilanco.

S tega stališča si treba tudi letos odgovoriti na vprašanje, s kakšno ceno naj se zaračunajo v bilanci vrednostni papirji. Znova treba povdariti, da seveda ne more biti govora o kaki brezpogojni in brezizjemni

Vabilo na izvanredni občni zbor Zadružne Zveze v Celju

registrovane zadruge z omejeno zavezo

v četrtek, dne 28. februarja ob 10. uri dopoldne
v pisarni Zadružne Zveze v Celju, Schillerjeva
cesta 3, 1. nadstropje.

DNEVNI RED:

1. Pristop Zadružne Zveze k »Kmetijski nakupni in prodajni družbi za Avstrijo, družbi z omejeno zavezo« na Dunaju.

2. Slučajnosti.

Za občni zbor veljajo te-le določbe: »Vsak zadružnik ima pravico glasovati pri občnem zboru o vseh v § 28 navedenih točkah; vsak delež ima en glas; vendar ne sme imeti noben posamezni udeleženec občnega zbora več kakor sto glasov. Zadruge zastopa pri občnem zboru njen načelnik ali kak drug pooblaščenec, ki mora biti član dotične zadruge. Vsak pooblaščenec, bodisi načelnik, bodisi kak drug, se mora legitimirati s tozadevnim, v seji načelstva sklenjenim pravilnim pooblastilom ali pa z dotično deležno listino.«

V Celju, dne 5. februarja 1918.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruge z omejeno zavezo.

Dr. Anton Božič,
predsednik.

Dr. Ernest Kalan,
član načelstva.

Ovojni list za lanski letnik obenem z vsebino letnika priložimo prihodnji številki.

dolžnosti zadrug, bilancirati vrednostne papirje po zgoraj navedenih cenitvenih cenah dunajske borzne komore. Take dolžnosti tudi ni s stališča davčnih predpisov, in davčnim uradom ne pristojajo zato nikakava pravica do odklonitve ali ugovora, če zadruga svoje vrednostne papirje bilancirajo z nižjo nego uradno določeno ceno, in če se tako zmanjša bilančni dobiček; dosledno temu bi tudi na noben način ne bilo pripustno, da bi se v podlago za obdačenje prištel in obdačil tudi nerealizirani kurzni dobiček, ki nastaja iz višjih cenitvenih cen za vrednostne papirje, ki pa v bilanci ni prištet. I v smislu splošnih predpisov trgovskega zakona, i v smislu zadevnih predpisov davčnega zakona je ležeče le na tem, da se tudi vrednostni papirji v bilanci primerno ocenijo kakor odgovarja njih resničnim cenam, da so torej precenjeni, kratko rečeno — trgovsko pravilno. Za tako trgovsko pravilno precenenje pa končno niso izključno merodajne uradno določene cene.

Vendar pa je treba te uradno določene cene na vsak način smatrati za maksimalne bilančne cene, katerih se v bilanci ne sme prekoračiti. Kajti naj se že uradno določene cene presoajajo kakorkoli, toliko je gotovo, da za višjo cenitev vrednostnih papirjev, nego so po teh uradno določenih cenah cenjeni, danes ni nobenega povoda in predpogoja. Zato pa ni nobenega ugovora proti temu in je le priporočati, da bi zadruga tudi letos bilancirale svoje vrednostne papirje nižje nego so cenjeni v uradnih borznih cenah, posebej pa, da naj ostanejo pri nižjih kurznih cenah z dne 25. jul. 1914 — poslednjega predvojnega borznega dne —, pri papirjih, nakupljenih po 25. jul. 1914, pa pri nakupnih cenah.

To torej pomeni, da je treba one vrednostne papirje, katerih danes uradno določene cene so nižje nego je bil njih borzni kurz dne 25. jul. 1914 ali pa njih poznejša nakupna cena, tudi letos bilancirati na vsak način najvišje po današnjih nižjih uradnih cenah; vrednostni papirji pa, katerih današnja uradna cena je višja, nego je bil njih borzni kurz z dne 25. jul. 1914 oziroma njih poznejša nakupna cena, se nele smejo, ampak je naravnost svetovati, da se tudi letos bilancirajo brez vsega z nižjimi kurznimi cenami z dne 25. jul. 1914 oziroma s poznejšimi nakupnimi cenami. Če se ti obe skupini vrednostnih papirjev z ozirom na verjetno bodočo tvorbo cen bilancirata še nižje, tudi to ne bo nikakšna napaka.

Če pa se katera zadruga v kljub temu odloči bilancirati svoje vrednostne papirje višje, nad njihovo lansko bilančno vrednost oziroma nad njih lansko nakupno vrednost, tako da bi iz letošnjih bilančnih cen izhajal nerealizirani kurzni dobiček — na to letos s prav posebnim povdarkom opozarjamo —, ne sme ta nerealizirani čisti dobiček biti privzet v tekoči prebitok in tudi ne skupno z izkazanim čistim dobičkom razdeljen, ampak tak nerealizirani dobiček se

mora brezpogojno odkazati posebnim skladom za pokritje kurznih izgub in izravnanje kurznih razlik. Je nele verjetno, ampak gotovo, da bodo sedanji nerealizirani kurzni dobički prej ali slej zelo potrebni, da se bodo pokrile kurzne izgube, ki bodo nastale pri padanju vrednostnih papirjev. Tudi za pokritje starejših, prenešenih kurznih izgub se ne smejo rabiti nerealizirani kurzni dobički, ampak se morajo te prenešene izgube ravno tako kot poprej pokrivate tudi letos iz efektivnega bilančnega prebitka.

Dr. A. Božič.

Vojni davki in zadruga.

V letniku 1916 sem razpravljal o novih vojnih davkih s posebnim ozirom na zadruga. Pri tej priliki je navedena posebna lestvica, po kateri se izračuna rentabilitetna doklada. Opozarjal sem, da bo rentabilitetna doklada zadruga zelo hudo zadela in da naj vsled tega zadruga gledajo nato, da bodo njih bilance pravilno sestavljene.

Rentabilitetna doklada bi zadruga zelo hudo obremenila, ker imajo skoraj vse zadruga nizek obrestni kapital (deleži in rezervni zakladi), ter vsled tega dobiček navadno presega 6 odstotno obrestovanje obrestne glavnice. Po dosedanjih davčnih določbah bi bila pretežna večina večjih zadrug z rentabilitetno doklado precej zadeta. Predpisi tega davka pri zadrugah bi bili v kričnem razmerju z dobički in rentabilitetno doklado raznih trgovskih družb, in bi trgovske družbe, namenjene napravljanju dobičkov, plačevale razmeroma manjšo rentabilitetno doklado nego splošnemu blagru namenjene zadruga.

Splošna Zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju in Splošna Zveza nemških avstr. pridobitnih in gospodarskih zadrug ste vsled tega storili pri obeh zbornicah državnega zbora in pri finančnem ministerstvu potrebne korake v to svrhu, da se ta vojni davek pri zadrugah odpravi ali vsaj omili.

Kakor se poroča, so imela tozadevna prizadevanja popoln uspeh. Gosposka zbornica je na predlog ref. kneza Lobkoviča § 15 zakona o vojnih davkih sledeče izpremenila:

»Davek v številski doklado ne sme presežati 60 odstotkov davku podvrženega višjega donosa.

Podjetja, ki uživajo posebno ugodnost § 85 zakona o osebni dohodnini, imajo plačevati samo polovico onega zneska, ki se pokaže po prvem odstavku te določbe.

Davek odpade popolnoma, ako obstoji obrat teh zadrug v dobavi blaga za gospodinjstvo svojih članov.

Davčna obveznost odpade, ako višji donos ali višji dohodek ne presega zneska po 5000K.«

Ta določba je bila v zakon sprejeta. Besedilo zakona bomo svoj čas po sankciji in po izidu drž. zakonika objavili. S tem je krivica, ki se je z renta-

biletetno doklado našim zadrugam godila, po večini odpravljena.

Zopet dokaz, da se da doseči uspehe le potom organizacije.

J. Lešničar.

Kuponske obresti vojnih posojil in bilanca.

Nekatere posojilnice imajo v svojem portfelju velike postavke raznih vojnih posojil. Ako hočejo napraviti prav natančno bilanco, jim kaže upoštevati tudi že dotekle, pa še ne plačljive kuponske obresti raznih vojnih posojil. Tako je na primer zapadel zadnji kupon 1. vojnega posojila že 1. oktobra 1917; od oktobra do decembra se je nabralo obresti per 100 K nominale K 1'38. Ta postavka sicer ni zgubljena, ker pride posojilnici letos vdobro. Marsikje pa so letos razmere take, da pride pri sestavi bilanc dobro vsak vinar, ako se hočemo izogniti vsled neugodnih denarnih razmer zgube.

Ako torej želi jedna ali druga posojilnica zapadle pa še ne plačljive komadne obresti vojnih posojil upoštevati v računu z gube in dobička kot obrestni dobiček, naj računa pri

I. voj. pos.	($\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$)	K 1.38	—	za vsakih K 100	—	n.
II. » »	($\frac{1}{11}$ — $\frac{31}{12}$)	» 0.92	—	» » » »	»	»
III. » »	($\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$)	» 2.75	—	» » » »	»	»
IV. » »	($\frac{1}{12}$ — $\frac{31}{12}$)	» 0.46	—	» » » »	»	»
V. » »		enako ko pri V,				
VI. » »	40 letno					
	($\frac{1}{10}$ — $\frac{31}{12}$)	» 1.38	—	» » » »	»	»
VII. » »	zakladnice					
	($\frac{1}{11}$ — $\frac{31}{12}$)	» 0.92	—	» » » »	»	»

Glede sedmega vojnega posojila je pripomniti, da se je pri obračunu že upoštevalo kuponske obresti do 1. februarja 1918. Ako bi torej vzele posojilnice po navedenem vzorcu vpoštev zapadle, pa še ne plačljive obresti prejšnjih vojnih posojil v računu dobička, bi morale vzeti že prejete kuponske obresti 7. vojn. posojila kot »predplačane obresti vojnega posojila« v račun z gube in sicer po K 0.46 za vsakih K 100 nominale.

Pripomnim, da nekatere zadrugne zveze naravnost priporočajo bilanciranje vojnih posojil po gornjem navodilu (na pr. graška). Pri celjski Zvezi doslej tega nismo storili in tudi danes prepuščamo popolnoma vsaki posojilnici, naj zadevo uredi po svojih razmerah in potrebah.

Popravek. V št. 23/24 „Zadruga“, za l. 1917 je pri navedbi kuponskih zapadlosti izostalo, a zapadejo le kuponi amortizac. (40. letnega) VI. vojn. posojila l. aprila in l. oktobra, dočim zapadejo polletni kuponi zakladnic VI vojnega posojila l. maja in l. novembra. Naj se vzame to dopolnilo blagohotno na znanje.

L.

Dr. A. Božič.

O prometu s kmečkimi zemljišči.

Nova naredba od 30. 12. 1917.

S cesarsko naredbo od 9. avgusta 1915 državnega zakonika št. 234 je poljedelsko ministerstvo uvedlo posebne določbe glede prometa s kmečkimi zemljišči. O glavnih točkah te naredbe se je razpravljalo v letniku 1915 tega lista.

Ponovimo vsebino te naredbe le na kratko, da si jo lahko čitatelji v spomin pokličejo. Predpisi naredbe se tikajo kmetskih zemljišč, torej posestev s pretežno kmetijskim značajem. Ti predpisi ne veljajo za veleposestva, veleposestva so torej v prometu vseh ovir prosta. Dalje ne veljajo predpisi za ona zemljišča ali za one parcele, ki so vpisane v železniški in v rudniški knjigi; potem ne veljajo predpisi za zemljišča, ki ležijo v mestih ter imajo ne kmečki, ampak mestni ali obrtni, industrijski značaj. Predpisi naredbe se na te vrste zemljišča zaradi tega ne nanašajo, ker je namen naredbe, varovati kmečko posest in preprečiti prehajanje kmečkih posestev v roke špekulantov, mestnih ljudi in takih, ki hočejo postati posestniki samo za svojo zabavo ali da povečajo svojo že itak veliko posest. Naredba hoče doseči, da se zemlja ne odtuji kmetijskemu obratu in da se srednji, kmetijski stan ne zmanjša. Naredba izhaja iz vidika, da je država le takrat trdna in razvoj v državi le takrat zdrav in napredka zmožen, ako se ohrani zdrav in čvrst kmečki star.

Po naredbi sme prehajati kmečka posest le v kmečke roke. Nadzorovati ima prenos lastnine posebna zemljiško-prometna komisija, kateri se morajo vse pogodbe pred prepisom v zemljiški knjigi predložiti v odločitev o tem, ali so predpisi cesarske naredbe od 9. avg. 1915 drž. zak. št. 234 izpolnjeni ali ne. Izpolnjeni so pa ti predpisi le, ako se glede kmetijskega obrata in stanu posestnika ničesar bistvenega ne izpremeni, to se pravi, ako ostane kmečko posestvo tudi po prodaji v kmečkih rokah. Zemljiško-prometna komisija dovoljuje tudi odpise parcel od kmečkega posestva k drugemu kmečkemu posestvu, pa bistveno le pod pogojem, da z odpisom zemljišče prodajalca ne izgubi značaja srednjevelikega kmečkega posestva in se odpisane parcele pripišejo h kmečkemu posestvu ali pa ako je odprodaja zaradi arondacije ali iz razlogov razdolženja ali iz drugih važnih razlogov priporočljiva.

Zemljiško-prometna komisija ne sme dovoliti lastninskega prenosa, ako je očitno, da se proda in kupi kmečko zemljišče zgolj iz spekulacije, torej v to svrhu, da bi se zemljišče celo z dobičkom naprej prodalo ali pa z dobičkom razparceliralo. Parceliranje je odslej dovoljeno le pri veleposestvih. Ravnotako je,

kakor smo že povdarili, nedopusten prenos lastnine v slučajih, ko se kupi kmečko posestvo zgolj zaradi povečanja že obstoječega veleposestva ali zgolj iz namena, pridobiti si lasten lov.

Enako je pri zakupodaji kmečkih posestev za več kakor 10 letno dobo.

Glede daljnih določb opozarjam na uvodoma navedeno razpravo v Zadrugi in na naredbo samo.

*

So pa slučajji, ko bi prenos lastninske pravice po strogem besedilu naredbe sicer ne bili dopustni, so pa vendar priporočljivi. Na primer: Posesnik kmečkega posestva je za obdelovanje zemlje in za kmečko gospodarstvo nezmožen, ali kmet je tako zadolžen, da je popolna propast neizogibna. Isto je n. pr. v slučaju, da je več dedičev, pa se glede prevzetja ne morejo zediniti, ali da so otroci še tako mali in dolgovi tolikšni, da se s pridom po skrbniku ne da gospodariti. Isto velja pri prisilnih prodajah, pri dražbah kmečkih posestev. Cesarska naredba iz leta 1915 dovoljuje izjemoma prenos lastnine tudi v takih slučajih, zahteva pa, da se mora pri takih prenosih gledati na to, da pride kmečko posestvo zopet v roke kmečkega človeka, ki bo posestvo sam s svojo družino obdeloval.

Da se v takih slučajih zasigura prenos lastnine iz kmečkih rok v kmečke roke, v to svrhu je izdalo poljedeljsko ministerstvo novo naredbo od 30. decembra 1917. Ta naredba določa, da mora zemljiško-prometna komisija v takem slučaju, kjer je prenos lastnine iz prej navedenih važnih vzrokov priporočljiv, pa po strogem besedilu zakona pravzaprav zabranjen, pred izdajo tozadevnega dovolilnega sklepa obvestiti o nameravani prodaji ono uradno posredovalnico, katero je poljedeljsko ministerstvo za dotični okoliš ustanovilo ter ji naznaniti: zemljišče, ki je v prodaji, ime prodajalca, ime kupca in bistvene, glavne določbe kupne pogodbe.

Kot posredovalnice imenuje poljedeljsko ministerstvo redoma le Zadružne Zveze. Te posredovalnice imajo nalogo, da v štirih tednih po prejemu obvestila posestvo same kupijo ali pa naznanijo zemljiško-prometni komisiji takega kupca, ki je v smislu naredbe od 9. avg. 1915 sposoben, kupiti kmečko posestvo. Rok štirih tednov sme predsednik zemljiško-prometne komisije podaljšati za daljne štiri tedne.

Ako posredovalnica tekom štiritedenskega roka izjavi, da prevzame sama posestvo ali pa ako naznani sposobnega kupca, sme zemljiško-prometna komisija odobriti prenos lastnine na njo oziroma na dotičnega od posredovalnice imenovanega kupca, ako je prodajalec s tem zadovoljen.

Moglo bi se pripetiti, da v takem slučaju prodajalec prenosa lastnine ne bi dovolil. V takem slučaju mora prometna komisija prenos lastnine na ne-

sposobnega kupca odkloniti, seveda pod pogojem, da znaša ponujena kupnina posredovalnice ali od nje imenovanega kupca najmanj cenilno vrednost, ki se položi v gotovini. Cenilna vrednost se določi po sodni cenitvi, katero ima ukreniti predsednik zemljiško-prometne komisije ali pa velja za merilo tekom zadnjega leta že ugotovljena cenilna vrednost. Stroške cenitve trpi ponudnik, ako pride do prevzetja; ako do prevzema ne pride, trpi cenilne stroške država. Ako je cenilna vrednost višja nego ponujena kupnina, potem sme posredovalnica ozir. od nje imenovani kupec tekom treh dni po cenitvi (če je bil pri cenitvi navzoč), oziroma tekom treh dni po obvestilu ponujeno ceno zvišati do visokosti cenilne vrednosti.

V slučajih prisilne dražbe je po novi naredbi določeno, da mora izvršilno sodišče obvestiti posredovalnico o dražbenem naroku (o dnevu dražbe). Posredovalnica ali od nje imenovani kupec ima pravico, se dražbe udeležiti, ter je sodišče primorano, posestvo domakniti posredovalnici, ako ponudi toliko, kakor najvišji ponudnik in bi prepustitev posestva najvišjemu ponudniku po predpisih naredbe iz l. 1915 ne bila dopustna. Ako se posredovalnica prisilne dražbe ni udeležila, in bi prenos lastnine ne odgovarjal predpisom ces. naredbe iz l. 1915, potem mora izvršilni sodnik pred izdajo sklepa o domiku prepustiti zemljiško-prometni komisiji odločitev o dopustnosti prenosa lastnine. Ako odloči zemljiško-prometna komisija, da domik iz razlogov § 4 do 6 ces. nar. iz l. 1915 ni dopusten, potem mora izvršilni sodnik pozvati posredovalnico, da se tekom 14 dni po dostavitvi dotičnega sklepa izjavi o prevzetju zemljišča za najvišji ponudek. Ako se posredovalnica izjavi, da posestvo prevzame, mora položiti varščino (vadij), kakor pri udeležbi dražbe.

Po zmislu teh določb se je ravnati tudi pri nadponudbah in pri prevzemnih pogodbah.

Posredovalnica ima v slučaju, da se ji posestvo proda ali pri dražbi domakne, dolžnost, prevzeto posestvo obdelovati. Ako stroški obdelovanja ne donašajo niti obresti od investiranega kapitala, sme posredovalnica zahtevati povrnitev višjih stroškov iz državnih sredstev, vendar ne čez 2% od nakupne cene. To velja za dobo treh let oziroma do poprejšnje prodaje posestva. Plačilo pristojbin (desetka) se posredovalnici za dobo treh let odloži. Ako posredovalnica posestvo v tej triletni dobi proda, se smatra, kakor da bi ga bila za novega kupca kot njegova zastopnica kupila.

* * *

Iz predstojenih kratko naznačenih določb nove naredbe iz l. 1917 se jasno vidi veliki pomen posredovalnic.

Za kraje, v katerih deluje Zadružna Zveza celjska, so določene sledeče posredovalnice:

Z a š t a j e r s k o : Graška zadružna zveza (Verband der landwirtschaftlichen Genossenschaften in Steier-

mark, reg. Genoss. mit beschr. Haftung in Eggenberg bei Graz) in Zadružna Zveza v Celju, reg. zadruga z om. zavezo.

Za Koroško: Koroška deželna hipotečna banka v Celovcu (Kärntnerische Landeshypothekenanstalt in Klagenfurt).

Za Kranjsko: Zadružna centrala, reg. zadr. z om. zavezo in Zadružna Zveza v Ljubljani, reg. zadruga z om. zavezo.

Za Goriško: Goriška Zveza gospodarskih zadrug in društev, reg. zadr. z om. zavezo, in »Federazione dei consorzi agricoli del Friuli«, reg. zadr. z om. zavezo.

Za Istro: Gospodarska zveza v Pulju, reg. zadr. z om. zav. in Federazione dei consorzi industriali economici nella Provincia d'Istria, reg. zadr. z om. zavezo v Poreču.

Gospodarske razmere med Slovenci, Hrvati in Srbi na avstrijskem jugu.

Z ozirom na dogodke v našem javnem življenju v zadnjih mescih, katerih se kot nepolitični, strogo gospodarski časopis dalje ne dotikamo, ne bo nezanimivo, če nekoliko bližje pogledamo gospodarske razmere na našem jugu in se vprašamo, je li so dani gospodarski pogoji za naše združenje. Kakšni so ti pogoji? Močna agrarna in industrijalna proizvodjalna sila, močna notrajna, zunanja in transitna trgovina ter možnost za sklepanje ugodnih trgovinskih in carinskih pogodb.

Močna agrarna in industrijalna proizvodjalna sila je mogoča. Pogoj za njo je: rodovitna zemlja in cenena razpoložljiva motorna sila. Sami zase obojega nimajo niti Slovenci, niti Hrvati, niti Srbi, a vsi imamo skupaj oboje in sicer tako razdeljeno, kakor da smo od neke višje sile predestinirani, da bomo eno telo. Slovenci imamo danes na vsem našem jugu najboljši hmelj (Savinska dolina); naši gozdovi dajejo prvovrstni mehki stavbeni les; naše sadje je svetovnoznano, in premog iz rudnikov, ki se nahajajo na slovenskih tleh, je istotako povsod poznan. Hrvatska in Slavonija imata blagoslovljeno, rodovito zemljo za uspešno žitorej in za nasad sladkorne pese, najbogatejšo živinorejo Evrope, iz tamošnjih gozdov pa prihaja na evropski trg hrastovina, ki je brez konkurence. Dalmacija daje težko iuzno vino in olja, ima poleg tega vodopade za snovanje električnih central z mnogo ti-soč konjskimi silami. Bosna in Hercegovina z bogatimi gozdovi in živinorejo daje tudi najboljši tobak v Evropi. Vsakrati teh pokrajin manjka nečesa, kar zagotavlja harmoničen in samostojen gospodarski razvoj, dočim vse skupaj imajo vse pogoje. Imamo torej: v

obilici naravnih bogastev, vse pogoje za blagostanje, in vendar je naš narod siromašen in trpi bolj nego drugi narodi, ki nimajo niti oddaleč toliko pogojev za blagostanje. To pa zato, ker smo razcepljeni, ker nismo sami svoji, ker nas eksploatirajo, ker nam onemogočajo ekonomski razvoj. To vidimo najbolj pri naši industriji. Angleži zahvaljujejo svojo industrijalno premoč dejstvu, da imajo v deželi premog in kovine; dejstvo, da dobivajo nešteto surovin iz svojih kolonij, prihaja šele v drugi vrsti v poštev. V vprašanju pre-moga se ne moremo staviti v isto vrsto z Angleško, dasi premogovniki na slovenskih tleh ne zaostajajo za onimi mnogih evropskih, industrijsko bolj razvitih dežel; a mi imamo več: imamo reke, potoke in vodopade, sposobne, da proizvajajo silno množino cenene električne sile. Te naše vode (osobito v Dalmaciji ter Gacka in Lika po znanem načrtu, ki nam bo dal, ko se izvrši, eno najmočnejših električnih central v Evropi) ne le nadomestujejo premog, ampak so vredne še več, ker nam same lahko dajo cenene, neizčrpne gonilne sile za močno industrijo, pa tudi za železnice. Kovin in rudnin imamo tudi (v Dalmaciji, Liki in Krbavi ter na Kranjskem). Vse to naravno bogastvo leži neizkoristeno, mi ga ne moremo spravljati iz zemlje, ker nam ne pripuste oni, ki so močnejši nego mi, ki smo razcepljeni. Lahko bi to dokazali na nešteti primerih. Evo nekatere: Danes, v dobi katastrofalnega pomanjkanja vagonov, vozijo naš voluminozni bauksit v nemške talilnice. A to je naša rudnina, ki leži poleg naših neizkoristeni-h električnih sil in se vsled tega skoro brez vsake cene izvažajo kot surovina. Normalni prevozní stroški te rudnine so za približno 500% višji nego cena rudnine same.

Iz prejšnjih let je znano, da je Reka rabila silne količine opeke; a vsa opeka brez izjeme je romala preko cele Hrvatske, mimo nešteti-h hrvatskih opekarn, iz — Ogrske. Razlog za to je enostaven: madžarske opekarne so za ta dvakrat daljši pot plačale tako nizke tarifne postavke, veliko nižje nego bi jih bile morale hrvatske opekarne, da slednje niso niti mogle prvim konkurirati. — Osješka tvornica vžigalic je — da je mogla v Bosni konkurirati z madžarskimi vžigalicami — vozila vžigalice po vodi v Budimpešto, jih tam preložila v železniške vagone, in vžigalice so zopet čez Osjek potovale v Bosno; tako je mogla tvornica konkurirati, dočim z vžigalicami, poslanimi naravnost iz Osjeka v Bosno, ni mogla.

V takih razmerah, ki pomenijo gospodarsko nasilje, ni čudo, da se nismo mogli agrarno in industrijalno tako razvijati, kakor bi to odgovarjalo našemu naravnemu bogastvu in našim kulturnim razmeram.

Naša trgovina je dosledno temu vezana in se ni mogla razvijati. Pri slabi proizvodjalni sili tudi močna trgovina ni mogoča. Transitna trgovina pa je za nas sploh nekaj nepoznanega, ker mi vidimo samo zaprte, polne vagone, ki preko naših krajev gre

do Bog ve kam. Mi ne sodelujemo pri tej trgovini, zanjo vedo samo naši železniški delavci, ki za borne mezde popravljajo proge. Z ozirom na posebno srečni geografski položaj, vsled katerega tvorimo most med izhodom in zapadom, in z ozirom na »naše« morje, bomo zelo važen trgovski činitelj in baš pri nas se bo razcvela transitna trgovina. Danes se smemo v »našem« morju kvečemu kopati, glede vsakere drugačne uporabe morja smo pa navezani na one, ki danes gospodarijo z našim morjem. Ladje, na katerih so od prvega kapitana pa do zadnjega mornarja sami Hrvati, plujejo pod madžarskimi zastavami, in ne mi, ampak Madžari oziroma Nemci so njih gospodarji. Železnice pri nas se ne gradijo z ozirom na potrebe naše trgovine, ampak iz stratežičnih ali pa iz ozirov na madžarsko in nemško trgovino. Naše reke se ne regulirajo, da bi postale plovne, kanali se ne kopljejo. Skratka: imamo velike proizvajalne sile, a ker niso aktivne, nimamo kupne sposobnosti, kar pa izključuje močen razvoj velike trgovine, ki ga ovirajo tudi prometne razmere in nam tuja in škodljiva prometna politika.

Končni pogoj za razvoj proizvajalne sile in trgovine vsebujejo trgovinske pogodbe. Kaj bi nam pomagale bogzna kakšne količine prvovrstnih pridelkov, ako bi jih ne mogli spraviti na svetovni trg, in kaj bi nam koristile ogromne množine surovin, le en meter za mejo, če bi nam trgovske pogodbe onemogočile, jih spraviti?! Zdaj se trgovske pogodbe sklepajo za nas, mimo nas, brez ozira na nas in proti nam. Združeni bi na podlagi zgolj ekonomskih temeljev — dam, da daš! — sklepali povoljne trgovinske in carinske pogodbe kot pogoj za močen gospodarski razvoj, ki je — ne v zadnji vrsti — zopet temelj za zdrav kulturni in socialni razvoj.

Grobanje trt.

Leto za letom se dogaja, da nam nekaj trt v vinogradu iz raznih vzrokov usahne. Take trte je treba nadomestiti, ker postane sicer nasad redek in malo rodi. Pri starih trtah smo bili navajeni trte z grobanjem nadomestiti in zato se tudi pri novi trti vinogradniki radi poslužujejo grobanja, ne glede na to, če je to prav ali ne.

Treba je tedaj, da se glede grobanja trt izpregovori odločna in resna beseda: ali, in v katerih slučajih je grobanje cepljenih trt na mestu.

Cepljena trta obstoji iz dveh delov: iz ameriške divje trte kot podlage, to je podzemeljski del trte, in iz evropskega nadzemeljskega dela, to je žlahten trtni les, ki rodi. Zakaj cepimo žlahten (domač, evropski), les na divjo ameriško podlago, je vsakomur dobro znano. Enostavno zato, ker vemo, da se korenine, ki izrasejo iz ameriškega trtnega divjaka, zoperstavljajo trtni uši,

da jih torej trtna uš ne more uničiti, med tem, ko korenine, ki izrasejo iz domačega, evropskega lesa, trtna uš objeda in trto s tem uniči.

Napačno je mnenje mnogih, da s tem, če posadimo ameriško cepljeno trto, trtno uš iz vinograda preženemo. Trtna uš se nahaja tudi na cepljenih trtah in živi tudi na ameriških trtnih koreninah, le uničiti jih ne more. Kakor hitro na en ali drug način spravimo evropski (domač) les cepljene trte v zemljo, da napravi korenine, se trtna uš koj na te korenine preseli, se na njih močno pomnoži in jih slej ali prej uniči. Zato ne bomo mogli nikdar ameriške trte kot podlage opustiti. Vsakdar pa, ki trto groba ali tako sadi, da pride domač les v zemljo, mora biti pripravljen, da mu prej ali slej trta vsled poškodb po trtni uši pogine.

Grobanje cepljenih trt se zaradi tega v splošnem ne more priporočati, ker skrajša življenje vinograda. Če nam torej kaka trta v vinogradu pogine, skušajmo jo nadomestiti z podsajanjem s cepljeno trto na ameriški podlagi. To mora biti predvsem vedno pravilo pri mladem nasadu.

Vinogradniki, nikar ne grobajte trt v mladih nasadih! S tem boste kmalu ob vinograd. Izkopajte že v jeseni globoko in široko jamo, spomladi posadite vanjo lepo močno cepljenko, pridenite dobre zemlje in komposta ali hlevskega gnoja, poskrbite za trto, zlasti s tem, da jo dobro škropite, in kmalu bo dohitela ostale starejše trte.

Grobanje cepljenih trt je edinole na mestu v starih nasadih, tam, kjer je že veliko lukenj v vinogradu in kjer vidimo, da vinograda itak ne bomo mogli dolgo ohraniti, temveč ga bomo morali kmalu prenoviti. Tam lahko grobamo, da še v zadnjih letih prostor bolj izkoristimo. Pet, šest, ali morda tudi več let bo taka grobana trta še dobro rastle in rodila, potem bomo pa morali vinograd nanovo prerigolati in nove, cepljene trte posaditi.

Če pogrobamo cepljeno trto, rede jo naprej ameriške korenine matrne trte. V drugem in tretjem letu naredi trta iz pogrobanega žlahtnega lesa veliko korenin, katere pomagajo trto rediti. Zato bomo videli, da v drugem, tretjem in morda še v četrtem letu pogrobanana trta posebno dobro rase in rodi. A od tega časa naprej prične nazadovati. Na koreninah, ki so nastale iz pogrobanega domačega lesa, se zaplodi trtna uš in jih prične objedati. Če je med tem korenina matrne trte že preveč oslabela, bodo pogrobane trte kmalu pričele pešati. Le, če je korenina matrne ameriške trte dovolj močna, potem ostanejo grobane trte dalje v moči, ali več ko šest do osem let bodo komaj preživele.

Glede grobanja veljajo torej naslednja pravila:

1. Ameriške cepljene trte grobaj le v sili, in sicer le zato, da nadomestiš posamezne poginule trte, ne pa da vinograd pomladiš.

2. V mladih nasadih nikdar ne grobaj, temveč nadomeščaj poginule trte le z močnimi, zdravimi cepljenkami.

3. V starih nasadih, kjer podsajanje vsled močnega razvoja korenin starih trt, vsled hude sence itd. nima uspeha, lahko nadomestiš poginulo trto z grobanjem. Izberi pa za to vselej močno trto.

4. Nadomeščaj trte v tem slučaju po možnosti le z vlačnicami in le, če to ni mogoče, pogrobaj celo trto.

Zadružne in gospodarske novice.

Prva hrvatska štedionica v Zagrebu je v smislu sklepa izvanredne glavne skupščine, da poviša delniško glavnicu za 5 milijonov K, razpisala emisijo 2500 delnic po 2000 K nominalne vrednosti.

Češka banka v Pragi je razpisala subskripcijo na novo izdajo 10.000 delnic po 400 K ter zvišuje s tem svojo delniško glavnicu od 8 na 12 milijonov K.

Koliko žita potrebuje Avstrija? Kakor je razvideti iz nekega odgovora prehranjevalnega ministra, se potrebuje v Avstriji dnevno 357 vagonov žita. Lastno pokritje znaša 197 vagonov, iz Ogrske pride dnevno 66 vagonov in iz Rumunije 15 vagonov, tako da je primanjkljaja 88 vagonov dnevno vkljub prikrajšani kvoti moke.

Za 18 1/2 milijarde bankovcev je sedaj v prometu. Kakor povodenj narašča število bankovcev. V prvem vojnem letu se je zvišalo za 2,6 milijarde, v drugem za 2 milijardi, v tretjem za 3,7 milijarde, v četrtem vojnem letu pa — navzlic vsem pozivom drž. zbora in obljubam vlade — tiskarski stroji avstro-ogrske banke sploh ne morejo več dohajati in več ko ena milijarda papirnatega denarja zapušča vsak mesec bančne blagajne.

Jugoslovanska ladjedelnica. V Zagrebu se je vršilo posvetovanje jugoslovanskih bank o ustanovitvi akcijske družbe »Croatia«, ki bi ustanovila veliko ladjedelnico v Primorju.

Razdelitev Tomaževe žindre, in sicer pridelka prve polovice l. 1918, je poljedelško ministerstvo izročilo Splošni Zvezi avstrijskih kmetijskih zadrug, ki bo torej oskrbovala s tem umetnim gnojilom i kmetijske zadružne zveze i združitve kmetijskih veleobratov, ki pridejo v poštev za racionalno porabo razpoložljivih množin umetnih gnojil.

Vojno-kreditni zavod za južne dežele. V administracijskem svetu zavoda so med drugimi sledeči člani za Trst in okolico: dr. Jos. Vilfan, odvetnik v Trstu; za Istro: baron Polesini iz Poreča in župan dr. Stanger iz Voloske; za Goriško-Gradiščansko: baron Ulmhorst, deželni odbornik, in Anton Jakončič, ravnatelj hranilnice v Gorici; za Kranjsko: dr. pl. Schöppl, ravnatelj kranjske hranilnice in prelat Jožef Trjaven, ravnatelj Zadružne centrale v Ljubljani; za Koroško: baron Aichelburg, ravnatelj

koroške banke, dr. pl. Kleinmayr, ravnatelj koroške hranilnice.

Novo najvišje cene za špeh, svinjsko mast, maslo in surovo maslo. Izšla je namestniška naredba, s katero se določajo sledeče najvišje cene za špeh, svinjsko mast, surovo maslo in maslo. Pri pridelovalcu bo znašala cena za surov špeh 9 K 40 v, za spuščeno svinjsko mast 10 K 60 v, za surovo maslo 9 K, za maslo pa 11 K. — Če štajerska nakupovalnica pri cesarski namestnji v Gradcu prodaja špeh in mast osebam in družinam, ki ga potrebujejo, po 30 do 40 K 1 kilogram, zakaj potem plačuje kmetu mast samo po 10 K 60 v? Razlika je torej 20 — 30 K. Ali ni to čisto navadno navijanje cen?

Vežilna slama za vinorejce. C kr. namestništvo je podrejenim političnim oblastvom naročilo, da prepuštijo vinorejcem potrebno množino ržene slame lastnega pridelka za vezanje trt, oziroma omogočijo, da si je vinorejci kupijo, s čimer se pa nikakor ne sme skrajšati predpisani okrajni prispevek. Vinorejci, ki ne pridelujejo žita, prosijo za vezilno slamo pri deželnem mestu za krmila, oddelek za seno in slamo v Eggenbergu.

Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Tiskovine za računske zaključke.

Opozarjamo, da imamo v zalogi inventurne izvečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računske zaključke za posojilnice in mlekarne. Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnik, opravilne zapisnike, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah, (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnike zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Cene tiskovinam vsled hudega draženja papirja in tiskarniškega dela skokoma rastejo.

Kaljeva sol in kajnit.

Sedaj se dobi 20-22% kaljeva sol in 12-15% kajnit. Prosimo za takojšnja naročila. Dobi se vsaka množina na debelo; za podrobno razdelitev še blago ni v Celju na razpolago.

Superfosfata

se letos glasom odloka poljedeljskega ministerstva ne bo dobilo za male kmetovalce; ministerstvo hoče ves superfosfat oddati veleposestnikom. Upamo, da se bode manjše kmetovalce prezrlo tudi pri rekvizicijah.

Žveplenokisli amonijak.

Ker še ne vemo, če bode to gnojilo na razpolago ali ne, so naročila zanj brez pomena.

Žindra

za pomladansko gnojenje je že vsa oddana.

Tržne cene.

Prezemne cene za 100 kg sledečih avstrijskih pridelkov
(drž. zak. št. 307 z dne 21. julija 1917):

Pšenica	40.— K
rž	40.— »
ječmen	37.— »
ajda	40.— K
oves	36.— »
Ako se odda katero teh vrst žita pred 15. novembrom 1917, se plača pribitka K 2.— za met. stot.	
proso	40.— »
grah	80.— »
fižol vseh vrst, izvzemši odpadke	80.— »
grašica	51.— »
odpadli fižol, grah, leča, za krmo	60.— »
mak	150.— »

repica za olje	97.— »
sladne kali	— »
pivne tropine, suhe,	— »
solnčnični kolači za krmo	— »
bučni kolači za krmo	— »
laneni kolači za krmo	— »
makovi kolači za krmo	— »
seme za rudečo deteljo, po čistosti od 330— do 555— »	— »
čebula (moravska)	— »
čebula (ogerska)	— »
seno	23.— »
žitna slama	13.— »
koruzna slama	7.— »
pšenični zdrob (od mlinove postaje)	82.— »
pšenična moka za kuho (od mlinove postaje)	60.— »
pšenična moka za kruh »	43:50 »
ržena moka (od mlinove postaje)	43:50 »
ječmenova moka za kuho	60.— »
ječmenova krušna moka	43:50 »

JADRANSKA BANKA V TRSTU.

Objava.

izredni občni zbor delničarjev Jadranske banke, ki se je vršil dne 20. januarja t. l., zaključil je povišanje delniške glavnice od K 12.000.000.— na K 20.000.000.— ter je pooblastil upravni svet, da prevede to povišanje.

Na podlagi tega pooblastila zaključil je podpisani upravni svet, da izda naenkrat

20.000 delnic po K 400.— nominalne vrednosti,

dvigajoč s tem delniško glavnico za

K 8.000.000.—

na skupnih K 20.000.000.— in to po sledečih pogojih:

1. Delnice VIII. emisije sodelujejo na uspehih društva z isto pravico in dolžnostjo od 1. januarja 1918 dalje kakor stare delnice.

2. Opcijska pravica pripada imetnikom starih delnic, kateri morejo dobiti za tri stare delnice dve novi po prvenstveni ceni od K 500.— Delničarji, ki želijo izvršiti opcijsko pravico, morajo položiti plašče delnic pri enem zavodov, ki so navedeni kot subskripcijsko mesto.

3. Neoptirane delnice ostanejo na razpolago delničarjev in ostalih subskribov po ceni od K 600.—.

4. Predbeležba in popolno vplačilo delnic se mora zvršiti med 1. februarjem in 1. marcem t. l.; v istem roku se mora zvršiti tudi opcijska pravica.

5. Pravica repartitije neoptiranih delnic gre upravnemu svetu, pri čemur se bodo vzeli v obzir posebno sedanji delničarji, ki so izvršili opcijsko pravico in predbeležili nadaljnje delnice.

6. V slučaju, da bode o priliki repartitije podpisatelju dodeljeno manjše število delnic kot je predbeležil, se mu povrne odveč vplačana svota.

7. Kurzni dobiček nove emisije pripada, po odbitku stroškov in emisijskih pristojbin rezervnemu skladu zavoda.

8. Subskribira se pri sledečih zavodih:

- Jadranska banka v Trstu in njene podružnice na Dunaju (I Tegetthoffstrasse 7-9), v Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku in Zadru;
- Banka i štediona za Primorje na Sušaku in njene podružnice v Bakru in na Rijeki.
- Prva Hrvatska štedionica v Zagrebu in njene podružnice v Bjelovaru, Brodu n. S., Cirkvenici, Delnicah, Djakovu, Karlovcu, Kraljevicah, Novi Vinodolski, Osijeku, Požegi, Rijeki, Senju, Sisku, Sv. Ivanu Zel, Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovci, Virovitici, Vukovaru in Zemunu.
- Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevem in njene podružnice v Mostaru in D. Tuzli.
- Srpska banka v Mostaru.
- Živnostenska banka, podružnica na Dunaju.

Trst, 1. februarja 1918.

Upravni svet Jadranske banke.